

วิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ

ภาค ๓ และภาค ๔

อ.อริคม อินทุภูติ

(ชุดที่ ๑)

ภาค ๓
คดีพิเศษ
ในรัฐธรรมนูญ

๑. เอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ
๒. คดีที่มีข้อโต้แย้งว่ากฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
๓. คดีที่เกี่ยวข้องกับพระราชกำหนด
๔. คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
๕. คดีเลือกตั้ง

ภาค ๔
สิทธิเสรีภาพ

๑. หลักทั่วไป
๒. สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

บทที่ ๑
เอกสิทธิ์และความคุ้มกัน
ตามรัฐธรรมนูญ

เอกสิทธิ์ของสมาชิกวุฒิสภา

ความหมายของเอกสิทธิ์

เอกสิทธิ์ (Privilege) หมายถึง สิทธิของสมาชิก
รัฐสภาที่จะพูด แสดงความคิดเห็น หรือดำเนินการ
ใดๆ ในรัฐสภา โดยบุคคลใดจะนำไปฟ้องร้องว่า
กล่าวในทางใดไม่ได้ เพื่อให้สมาชิกสภาปฏิบัติ
หน้าที่ของตนอย่างเต็มภาคภูมิ ไม่ต้องตกอยู่ภายใต้
ความกดดันของใคร และเป็นหลักประกันแก่ฝ่ายนิติ
บัญญัติที่จะไม่ถูกกลั่นแกล้งโดยฝ่ายบริหาร

Bill of Rights, 1668

มาตรา ๙ “ ถ้อยคำใดๆที่สมาชิกกล่าวอภิปรายในสภา
ย่อมไม่อาจถูกนำไปฟ้องร้องว่ากล่าวได้ ”

รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส

มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง

สมาชิกรัฐสภาไม่อาจถูก
ฟ้องร้อง สอบสวน จับกุม คุม
ขัง หรือถูกพิจารณาคดี อัน
เนื่องมาจากการแสดงความ
คิดเห็นหรือการออกเสียง
ลงคะแนนในขณะที่ปฏิบัติ
หน้าที่ของตน

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา

หมวด ๑ มาตรา ๖

การอภิปราย ตลอดจนการ
แถลงโต้ตอบของสมาชิก
รัฐสภาในระหว่างการประชุม
จะได้รับความคุ้มครองไม่ให้
ถูกฟ้องร้อง

พ.ร.บ.ธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว

พ.ศ. ๒๔๗๕

มาตรา ๒๔ “ สมาชิกไม่ต้องรับผิดชอบในถ้อยคำใด ๆ ที่ได้กล่าวหรือแสดงความคิดเห็น ในการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุม ผู้ใดผู้หนึ่งจะว่ากล่าวฟ้องร้องเพราะเหตุนั้นหาได้ไม่ ”

**เอกสิทธิ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และสมาชิกวุฒิสภา
ตามรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐**

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๑๒๔ ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภาหรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทางแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด ๆ มิได้

เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น

ในกรณีตามวรรคสอง ถ้าสมาชิกกล่าวถ้อยคำใดที่อาจเป็นเหตุให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรี หรือสมาชิกแห่งสภานั้นได้รับความเสียหาย ให้ประธานแห่งสภานั้นจัดให้มีการโฆษณาคำชี้แจงตามที่บุคคลนั้นร้องขอตามวิธีการและภายในระยะเวลาที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมของสภานั้น ทั้งนี้ โดยไม่กระทบต่อสิทธิของบุคคลในการฟ้องคดีต่อศาล

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ ย่อมคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา แล้วแต่กรณี และคุ้มครองไปถึงบุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ตลอดจนผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใดซึ่งได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภานั้นด้วยโดยอนุโลม

ลักษณะของเอกสิทธิ์
ตามรัฐธรรมนูญ
พ.ศ.๒๕๖๐

๑. เอกสิทธิ์

กรณีไม่มีการถ่ายทอดฯ

ม.๑๒๔ วรรค ๑ : เต็มขาด

๒. เอกสิทธิ์

กรณีมีการถ่ายทอดฯ

ม.๑๒๔ วรรค ๒ : ไม่เต็มขาด

เอกสิทธิ์กรณีไม่มีการถ่ายทอดทางวิทยุหรือโทรทัศน์หรือทางอื่น

ม.๑๒๔ ว.หนึ่ง :

- ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภาหรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทางแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด ๆ มิได้

ม.๑๒๔ ว.หนึ่ง = เอกสิทธิ์เด็ดขาด

บุคคลที่ได้รับเอกสิทธิ์

๑. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา
(ม.๑๒๔ วรรค ๑)
๒. บุคคลผู้กระทำความผิดในคณะกรรมการของ
สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และผู้ปฏิบัติตาม
คำเรียกของคณะกรรมการ (ม.๑๒๕ วรรค ๗)

บุคคลที่ได้รับเอกสิทธิ์

๓. ผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา (ม.๑๒๔ วรรค ๔)
๔. บุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม (ม.๑๒๔ วรรค ๕)
๕. ผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใดซึ่งได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภานั้น (ม.๑๒๔ วรรค ๖)

การกระทำที่
ได้รับเอกสิทธิ์

- กล่าวถ้อยคำในทาง
แถลงข้อเท็จจริง
- แสดงความคิดเห็น
- ออกเสียงลงคะแนน

สถานที่ที่เอกสิทธิ์
ให้ความคุ้มครอง

- ที่ประชุมสภาผู้แทน
ราษฎร วุฒิสภา หรือ
รัฐสภา

ม.๑๒๔ ๖.๑

- การแสดงความคิดเห็น จะต้องกระทำ
ในห้องประชุมสภา ในขณะที่มีการประชุมสภา
 - หากไม่ใช้ที่ประชุม แม้อยู่ในบริเวณสภากา เช่น ห้อง
แถลงข่าว ห้องโถง ห้องอาหาร ลานจอดรถ ไม่ได้รับ
เอกสิทธิ์
 - การกล่าวถ้อยคำหรือแสดงความคิดเห็นในเวลาที่ไม่
มีการประชุม แม้อยู่ในห้องประชุม ไม่ได้รับเอกสิทธิ์
 - หากยังไม่อนุญาตให้กล่าว หรือประธานสภาสั่งให้
หยุด แต่ไม่หยุด ไม่ได้รับเอกสิทธิ์ เพราะไม่เป็นไปตาม
ข้อบังคับการประชุมสภา

- กรรมการของทั้งสองสภาได้เอกสิทธิ์ หากกล่าวถ้อยคำที่พาดพิงผู้อื่นในทางเสียหาย ในขณะที่มีการประชุมสภา ตามมาตรา ๑๒๙ วรรคเจ็ด ที่บัญญัติว่า
“...เอกสิทธิ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๔ ให้คุ้มครองถึงผู้กระทำการนั้นและผู้ปฏิบัติตามคำเรียกตามมาตรานี้ด้วย”
- แต่หากเป็นการประชุมของคณะกรรมการ ในห้องประชุมคณะกรรมการ หากมีกรรมการคนใดกล่าวพาดพิงบุคคลอื่นในทางเสียหาย กรรมการนั้นไม่ได้รับเอกสิทธิ์

ผลการ
ได้รับเอกสิทธิ์
กรณีไม่มีการถ่ายทอดฯ
ม.๑๒๔ วรรค ๑

เป็นเอกสิทธิ์เด็ดขาด

- ใครจะฟ้องเป็นคดีอาญา เช่น ตาม ม.๑๓๖, ๓๒๖, ๓๒๗, ๓๒๘ ไม่ได้ หรือฟ้องเป็นคดีแพ่ง เช่น ตาม ป.พ.พ. ม.๔๒๐, ๔๒๑, ๔๒๓ ไม่ได้ หรือจะเอาผิดทางทางวินัยก็ไม่ได้

- จะฟ้องไม่ได้ตลอดไป แม้สิ้นสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนฯหรือสมาชิกวุฒิสภาแล้ว ก็ฟ้องไม่ได้
- จำกัดเฉพาะการกล่าวถ้อยคำแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น และออกเสียงลงคะแนนเท่านั้น
- แม้ถ้อยคำที่กล่าวไม่เป็นความจริง ก็ฟ้องไม่ได้

ตัวอย่างเช่น ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาญัตติเกี่ยวกับความไม่ชอบมาพากลในการประมุขงานก่อสร้างของกระทรวงแห่งหนึ่ง ซึ่งไม่มีการถ่ายทอดทั้งทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

นายแดง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้านกล่าวในที่ประชุมโดยได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้วว่า ตนมีหลักฐานแน่ชัดว่า **นายดำ** รัฐมนตรี รับเงินจากบริษัทที่ชนะการประมุขงานก่อสร้างในกระทรวงแห่งนั้น โดยนายดำให้นาง**เขียว**ภริยานายดำ เดินทางไปรับเงินด้วยตนเองที่ฮ่องกง ต่อมานายดำและนางเขียวเป็นโจทก์ฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาท และฟ้องนายแดงเป็นคดีแพ่งเรียกค่าเสียหายเพราะเหตุทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของตน

กรณีนี้จะเห็นได้ว่า การประชุมครั้งนี้ไม่มีการถ่ายทอดทั้งทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เมื่อนายแดงกล่าวถ้อยคำในทางแสดงข้อเท็จจริงดังกล่าวโดยได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร และเป็นเรื่องในวาระที่กำลังประชุมกัน จึงเป็นการกล่าวโดยถูกต้องตามข้อบังคับ นายแดงย่อมได้รับเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ทั้งนายดำและนางเขียวจะฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาทไม่ได้ หรือจะฟ้องนายแดงเป็นคดีแพ่งเรียกค่าเสียหาย เพราะเหตุทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของตนก็ไม่ได้ และแม้ต่อมา นายแดงสิ้นสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ก็ฟ้องไม่ได้

เอกสิทธิ์กรณีมีการถ่ายทอดทางวิทยุหรือโทรทัศน์

ม.๑๒๔ ว.สอง :

- เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น

- การถ่ายทอดทางอื่นใด เช่น Facebook Live
- มีคนแอบถ่ายทอดไปนอกสภาผ่านโทรศัพท์มือถือ
หรือมีคนแอบบันทึกภาพและเสียงไว้แล้วนำไปเปิด
นอกสภา เป็นกรณีตาม ม.๑๒๔ วรรคหนึ่ง

เอกสิทธิ์กรณีมีการถ่ายทอด

ม.๑๒๔ วรร.๒

- ถ้อยคำที่กล่าวไปปรากฏนอกบริเวณสภาฯ
- มีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นที่ไม่ใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาฯ

บุคคลภายนอก
ฟ้องได้
เอกสิทธิ์ไม่คุ้มครอง

รัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาฯ
ฟ้องไม่ได้
เอกสิทธิ์ยังคุ้มครอง

เหตุผล : เพราะมีโอกาสชี้แจงในสภาอยู่แล้ว

- บุคคลภายนอกที่ได้รับความสะดวก นอกจากฟ้องผู้กล่าว ถ้อยคำพาดพิงเป็นคดีอาญาและคดีแพ่งได้แล้ว ยังขอให้ ประธานแห่งสภานั้นจัดให้มีการโฆษณาคำชี้แจงของ บุคคลภายนอกตามวิธีการและในเวลาที่กำหนดใน ข้อบังคับการประชุมสภาได้ ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๑๒๔ วรรคสาม

ตัวอย่างเช่น กรณีตามตัวอย่างข้างต้น หากเป็นการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ นางเขียวยอมฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาและคดีแพ่งได้ เนื่องจากนางเขียวเป็นบุคคลภายนอก มิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น ส่วนนายดำฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่งไม่ได้ เพราะนายดำเป็นรัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมในสภาผู้แทนราษฎรในวันนั้น นายแดงยังคงได้รับเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง

- มาตรา ๑๖๓ ว.ท้าย ให้นำความในมาตรา ๑๒๔ มาใช้บังคับแก่รัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภาฯ โดยอนุโลม

ตัวอย่างเช่น เมื่อรัฐมนตรีถูกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
อภิปรายกล่าวหาว่า รับเงินจากบริษัทที่ชนะการประมูลงานก่อสร้าง
รัฐมนตรีขอใช้สิทธิพาดพิงลูกขึ้นชี้แจงว่า ตนไม่ได้รับเงินใคร
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่กล่าวหาตนต่างหากที่รับเงินจากบริษัทที่
แพ้การประมูลมากกล่าวหาว่าตนทุจริต เพื่อให้ให้มีการประมูลใหม่
กรณีเช่นนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นจะฟ้องร้องรัฐมนตรีไม่ได้
เช่นกัน

ความค้ำกันของสมาชิกรัฐสภา

ความหมายของความคุ้มกัน

- ความคุ้มกัน (Immunity) หมายถึง ความคุ้มกันที่รัฐธรรมนูญให้แก่สมาชิกรัฐสภาที่จะไปประชุมตามหน้าที่โดยไม่อาจถูกจับ คุมขัง หรือดำเนินคดีใดๆ ในลักษณะที่จะขัดขวางต่อการไปประชุมสภา เมื่อพ้นเวลาที่ต้องไปประชุมแล้ว ความคุ้มกันจะหมดไป
- ความคุ้มกันมีขึ้นเพื่อให้สมาชิกสภาสามารถทำหน้าที่ในสมัยประชุมและยังเป็นไปตามหลักการที่ว่าตราบใดศาลยังไม่มีคำพิพากษาว่าผู้ใดกระทำความผิด ต้องถือว่าผู้นั้นยังเป็นผู้บริสุทธิ์

ความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส มาตรา ๒๖ วรรคสองถึงวรรคสี่

สมาชิกรัฐสภาจะถูกจับกุม ถูกกระทำด้วยประการใด ๆ ให้
สูญสิ้นหรือถูกจำกัดอิสรภาพในคดีอาญาได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาต
จากสภาที่สมาชิกผู้นั้นสังกัดอยู่ การอนุญาตดังกล่าวไม่จำเป็นต้อง
มี หากเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าหรือกรณีที่ได้มีคำพิพากษา
ถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว

การคุมขัง การกระทำใด ๆ ให้สูญสิ้นหรือถูกจำกัดอิสรภาพ
หรือการดำเนินคดีอาญาต่อ สมาชิกรัฐสภาจะต้องระงับไว้ใน
ระหว่างสมัยประชุม หากสภาที่สมาชิกนั้น ๆ สังกัดอยู่ร้องขอ

ให้สภาที่เกี่ยวข้องเรียกประชุมวิสามัญทันที เพื่อให้มีการ
ดำเนินการให้เป็นไปตามวรรคก่อน ตามแต่สถานการณ์ที่จำเป็น

พ.ร.บ.ธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว

พ.ศ. ๒๔๗๕

มาตรา ๑๗ “ การฟ้องร้องสมาชิกของสภาผู้แทนราษฎร
เป็นคดีอาชญาัยังโรงศาล จะต้องได้รับอนุญาตจากสภา
ก่อน จึงจะฟ้องร้องได้”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๕

มาตรา ๓๓ “ ในระหว่างสมัยประชุม ผู้ใดจะฟ้องสมาชิกแห่งสภาในทางอาชญา ท่านว่าศาลจะต้องได้รับอนุญาตจากสภาก่อนจึงจะพิจารณาได้ และการพิจารณาคดีนั้นต้องมีให้เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกจะมาประชุม ”

มาตรา ๓๔ “ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือหมายเรียกตัวสมาชิกไปกักขัง เว้นไว้แต่จับในขณะที่กระทำผิด แต่ต้องรีบรายงานไปยังประธานแห่งสภาและประธานแห่งสภาอาจสั่งปล่อยผู้ถูกจับให้พ้นจากการกักขังได้ ”

ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. ๒๕๖๐

“**มาตรา ๑๒๕** ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คุ่มขัง หรือ หมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่จะ ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นการจับในขณะที่ กระทำความผิด

(วรรคสอง) ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ สมาชิกวุฒิสภาในขณะที่กระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่ง สภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และเพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับเพื่อให้มา ประชุมสภาได้

ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. ๒๕๖๐

(วรรคสาม) ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องส่งปล่อยทันที ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ โดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

(วรรคสี่) ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอก หรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา

ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. ๒๕๖๐ มี ๓ กรณี

๑. กรณีห้ามจับ คุ่มขังหรือหมายเรียกตัวมาสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา
๒. กรณีถูกคุมขังอยู่ก่อนสมัยประชุม
๓. กรณีการพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุม

- ความคุ้มกันมีเฉพาะในระหว่างสมัยประชุม เมื่อพ้นสมัยประชุม ความคุ้มกันจะหมดไป
- คุ้มครองเฉพาะสมาชิกสภา ไม่ครอบคลุมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องดังเช่นเอกสิทธิ์
- คุ้มครองเฉพาะในคดีอาญา ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ แต่จะไม่ให้ความคุ้มครองในคดีแพ่ง

สมัยประชุมสามัญ

- ปีหนึ่งมีสมัยประชุมสามัญ
๒ สมัย มีกำหนดเวลาสมัยละหนึ่ง
ร้อยยี่สิบวัน (ม.๑๒๑ ว.สอง)
- การปิดสมัยประชุมสามัญก่อนครบ
กำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวัน จะกระทำ
ได้แต่โดยความเห็นชอบของรัฐสภา
(ม.๑๒๑ ว.สาม)

สมัยประชุมวิสามัญ

- เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่ง
รัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียก
ประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัย
วิสามัญก็ได้ (ม.๑๒๒ ว.สาม)
- ส.ส.และส.ว.ทั้งสองสภารวมกัน
หรือส.ส.มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งใน
สามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่
มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อ
ร้องขอต่อประธานรัฐสภาให้นำ
ความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรม
ราชโองการประกาศเรียกประชุม
รัฐสภาสมัยวิสามัญ (ม. ๑๒๓)

๑. กรณีห้ามจับ คุ่มขังหรือหมายเรียกตัวมาสอบสวน ในฐานะเป็นผู้ต้องหาคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม

ข้อสังเกต

- ไปขอทราบข้อกล่าวหาด้วยตนเองที่สถานีตำรวจไม่ใช่จับ
- ขอให้ออกหมายจับตาม ป.วิ.พ.ได้
- ขอให้ออกหมายเรียกเป็นพยานได้
- ขอให้ออกหมายค้นบ้านได้

(ม.๑๒๕ วรรค ๑)

ข้อยกเว้น

๑) สภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอนุญาต (ม.๑๒๕ ว.๑)

- การขอสละความคุ้มกัน ไม่เป็นเหตุให้สภาต้องอนุญาต

๒) เป็นการจับในขณะกระทำความผิด (ม.๑๒๕ ว.๒)

- ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน
- ประธานฯ อาจสั่งให้ปล่อยเพื่อให้มาประชุมสภาฯ ได้
- การสั่งปล่อยเพื่อให้มาประชุมสภาฯ ไม่หมายรวมถึงการมาประชุมคณะกรรมการ

๒. กรณีถูกคุมขังก่อนสมัยประชุม

- ถ้าสมาชิกถูกคุมขังก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกร้องขอพนักงานสอบสวนหรือศาลต้องปล่อยทันที โดยไม่มีเงื่อนไข
 - ศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้
 - คำสั่งปล่อยจะมีผลตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม
 - ไม่ต้องใช้มติของสภาดังเช่นการอนุญาตให้จับ คุมขัง เพียงแต่ร้องขอต่อประธานแห่งสภาก็เพียงพอแล้ว

(ม.๑๒๕ วรรค ๓)

๓. กรณีการพิจารณาคดี

หลัก

ในกรณีที่มีการฟ้อง

คดีอาญา

ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือ

ในสมัยประชุม

ศาลพิจารณาคดี

ต่อไปได้

เงื่อนไข

ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อ
การที่ผู้นั้นจะมาประชุมสภา

(ม.๑๒๕ วรรค)

- รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ และฉบับปี ๒๕๕๐ ที่ให้ความคุ้มกันในการพิจารณาคดี โดยห้ามการพิจารณาคดีในสมัยประชุม เว้นแต่สภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอนุญาต หรือในกรณีที่เป็นคดีตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งฯ พ.ร.บ.ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งฯ และพ.ร.บ. ว่าด้วยพรรคการเมืองฯ
- รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ ให้พิจารณาคดีได้ โดยมีเงื่อนไขว่าการพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการทำงานที่ผู้นั้นจะต้องมาประชุมสภา เช่น ศาลต้องไม่นัดพิจารณาคดีในวันนั้น
- มีเงื่อนไขดังกล่าวเฉพาะการพิจารณาคดีอาญาเท่านั้น คดีแพ่งหรือคดีอื่นไม่มีเงื่อนไขดังกล่าว

- การไต่สวนมูลฟ้องเป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์ และตาม ป.วิ.อ.ม.๑๗๒ จำเลยไม่จำเป็นต้องไปศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง การดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นนี้จึงไม่อยู่ภายใต้ ม.๑๒๕ ว.๔ ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องโดยไม่จำต้องคำนึงว่าจะเป็นการขัดขวางต่อการที่จำเลยจะไปประชุมสภาหรือไม่
- แต่หากศาลไต่สวนมูลฟ้องแล้วมีคำสั่งว่า คดีมีมูล มีปัญหาว่าจะออกหมายเรียกมาศาลในวันนัดสอบคำให้การหรือวันนัดสืบพยานโจทก์ได้หรือไม่ ต้องคำนึงถึง ม.๑๒๕ ว.๔ ด้วย
- กรณีสมาชิกฯถูก ป.ป.ช.ชี้มูลความผิดตามรธน.ม.๒๓๔ (๔) และอสส.ฟ้องสมาชิกผู้นั้นต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ ซึ่งสมาชิกฯต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตาม ม.๒๓๕ ว.๓ ต้องถือเป็นกรณีไม่มีเหตุขัดขวางการประชุม ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีได้

ความคุ้มกันของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ม. ๒๒๗)

ช่วงระยะเวลา

ในระหว่างที่

- พ.ร.ฎ. ให้มีการเลือกตั้ง
ส.ส.หรือการเลือก ส.ว.
- ประกาศให้มีการออกเสียง
ประชามติ

มีผลใช้บังคับ

(เลือกตั้งท้องถิ่นไม่ได้รับความคุ้มกัน)

ความคุ้มกันที่ได้รับ

ห้ามมิให้ จับ คุมขัง หรือ
หมายเรียกตัวกรรมการ
การเลือกตั้งไปสอบสวน

ข้อสังเกต

- หากเป็นคดีในชั้นศาล
ก.ก.ต.ไม่ได้รับความคุ้มกัน
ศาลยังออกหมายจับ หมาย
จำคุก ก.ก.ต.ได้

ข้อยกเว้น :

กรรมการการเลือกตั้งไม่ได้รับความคุ้มครอง

หากเป็นการจับ คุ่มขัง หรือหมายเรียกตัว

ไปสอบสวนโดย

๑. ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง

๒. ในกรณีที่จับในขณะที่กระทำความผิด

(ม.๒๒๓ วรรค ๑)

ข้อปฏิบัติ

ในกรณีที่จับกรรมการการเลือกตั้งในขณะกระทำความผิด
หรือจับ หรือคุมขัง กรรมการการเลือกตั้งในกรณีอื่น

- ผู้จับต้องรายงานต่อประธาน ก.ก.ต.โดยด่วน
- ประธาน ก.ก.ต. มีอำนาจสั่งปล่อยผู้ถูกจับหรือถูกคุมขังได้
- แต่ถ้าประธาน ก.ก.ต.เป็นผู้ถูกจับหรือคุมขัง
 - เป็นอำนาจของ ก.ก.ต.เท่าที่มีอยู่

(ม.๒๔๑ ว.๒)